

Stanhopea oculata
Fotograaf: A. Klaassen

Tussen nog niet geplaatste artikelen vond de redactie bijgaand stukje waarop een voorganger van de huidige hoofdredacteur had geschreven: "Een leuk artikel". Inderdaad. Een beschrijving van drie fraaie planten waarvan twee het goed op de vensterbank doen. Oordeelt u zelf

Phragmipedium caudatum

ONBEKEND MAAKT NIET ALTIJD ONBEMIND

Zo'n veertien jaar geleden (ondertussen al iets langer, red.) is mijn interesse voor orchideeën ontstaan. Zoals veel beginnende liefhebbers schafte ook ik planten aan zonder me daarbij verder te realiseren of de aan te schaffen plant bij mij thuis wel goed zou groeien en bloeien. Gaandeweg ontdek je dat je niet voor alle planten, die je hebt aangeschaft, de omstandigheden kunt creëren (microklimaat) die ze nodig hebben om goed te gedijen. Veel planten uit die beginperiode heb ik dan ook allang niet meer. Om teleurstellingen te voorkomen is het van belang om niet te hard van stapel te lopen met het aanschaffen van planten. Verdiep je eerst eens goed in de problematiek van het verzorgen van orchideeën onder huis-(vensterbank)-omstandigheden. In mijn begintijd van de orchideeënhobby bezocht ik wel eens een orchideeënkweker in de Noordoostpolder die vooral *Phalaenopsis* en *Cymbidium* teelde voor de snijbloemhandel. Je kon er ook kamerplanten kopen waaronder Bromelia-soorten maar ook enkele orchideeën, meestal hybriden van *Phalaenopsis*, *Oncidium*, *Miltonia* en dergelijke. Ik kwam er gewoonlijk om potmateriaal te kopen maar kon het meestal niet laten om ook een orchideetje mee te nemen (kopen). Tijdens één van die bezoeken aan de kwekerij vroeg ik aan een medewerker van de kwekerij of er nog andere planten te koop waren dan slechts die in de verkoopafdeling. Hij nam mij toen mee in het kassencomplex en wees mij in een afgelegen hoekje een tafel aan waarop wat plantjes stonden. Ik moest daar maar eens tussen kijken, zei hij. De plantjes oogden niet zo fris en waren niet op naam gesteld. Op een enkele na kon de medewerker mij niet vertellen om welke soorten het ging. De planten waren restanten die ooit van een hobbykweker waren geweest, zo werd mij gezegd. Echter, de planten waren niet duur en dus besloot ik er een paar mee te nemen. Ik dacht bij mijzelf dat het best spannend kan zijn om een plant waarvan je niets af weet, zelfs de naam niet eens kent, in bloei te zien komen. Tenminste, mits je de plant in bloei kunt krijgen. Over één van deze gekochte plantjes wil ik het hierbij hebben. Nu, zo'n twaalf jaar later heb ik de plant nog steeds. Toen ik de plant destijds kocht duurde het aanvankelijk ruim 2 jaar voordat de plant voor het eerst bloeide. Bij het openen van de eerste van in totaal drie knoppen was te zien dat de bloem een soort schoen had zoals je die ook bij de bekende venusschoentjes ziet. Ook zag ik een paar slierten waarvan ik later begreep dat dit de petalen moesten zijn. Mijn verbazing werd als maar groter toen deze slierten steeds maar langer en langer werden naarmate de bloem verder ontwikkelde. Ik herinnerde mij toen een dergelijke bloem eerder op een foto gezien te hebben. Uiteindelijk bereikten deze lintvormige neerhangende petalen een lengte van ca. 30 cm. Naspeuren in tijdschriften en boeken waaronder boeken die ik had geleend van de NOV-bibliotheek leerde mij zoals ik al vermoede

dat het hierbij ging om een *Phragmipedium* en waar-schijnlijk *Phragmipedium caudatum* waarvan overigens een aantal variëteiten bestaan. Hoewel deze orchidee niet vaak wordt aanbevolen voor kweek op de vensterbank is ze dat, mijns inziens, het proberen zeker waard. De bloemen zijn vrij groot, uniek van vorm en zeer fraai. De bloem zal op zijn natuurlijke groeiplaats waarschijnlijk niet gauw opvallen vanwege de camouflageachtige Meuren die ze heeft. De plant zelf is compact en zal niet al teveel ruimte innemen op de vensterbank. Volgens beschrijvingen komt *Phragmipedium caudatum* van oorsprong uit Peru, Ecuador en Bolivia; groeit op de uitlopers en hellingen van de Andes op zo'n 1.500 tot 2.500 m. hoogte. Het klimaat daar wordt gekenmerkt door o.a. de vele regen- val het hele jaar rond, ook als het niet regent, is de luchtvochtigheid hoog. De planten worden er vaak aangetroffen groeiend in mosplakken onder bomen en struiken. De minimum-temperatuur daar is ca. 6 °C (winter) en het maximum is ca. 27 °C (zomer). Bij mij thuis groeien de riemvormige, leerachtige bladeren tot een lengte van ca. 45 cm. De bloemstengel wordt iets langer en draagt 2 tot 3 bloemen. In een omgeving waar een constant hoge relatieve luchtvochtigheid kan worden gerealiseerd (zoals bijv. in een kas), zullen ongetwijfeld forsere planten te zien geven. Mijn plant staat in een onverwarmde slaapkamer waar alleen een raam op het zuidwesten in zit. Dit is niet de meest ideale locatie maar ja, als je niet anders hebt. De plant wordt beschaduw d.m.v. een recht-hoekig stuk schaduwdoek dat op een eenvoudig te maken raamwerkje is bevestigd. Op erg zonnige dagen zal de temperatuur er desondanks hoog oplopen en wordt de plant verder van het raam verplaatst of naar een andere koelere plek verplaatst. Uit de groeiplaatsbeschrijving is af te leiden dat de plant een hoge luchtvochtigheid vraagt, en dat is juist bij kweek op de vensterbank zoals bekend een lastige zaak en meestal blijft het bij behelpen. Ik probeer in ieder geval de plant altijd zo vaak als mogelijk te besproeien, vooral op warme dagen. *caudatum* heeft geen uitgesproken rustperiode en de wortelkluif dient dan ook nimmer droog te staan. Wanneer de nachten in het voorjaar niet meer al te koud zijn, wat meestal in de loop van mei het geval is, gaat de plant naar buiten in de tuin waar ze een beschut en beschaduwde plekje krijgt. Alleen 's morgens krijgt de plant tijdelijk wat direct zonlicht van de opkomende zon. Gewoonlijk wordt de plant in de loop van september weer in huis gehaald. De plant staat in een relatief kleine plastic pot in een lichtig mengsel van

Coelogyne massangeana

van mexifern en schorsbrokjes. Dit mengsel houdt niet veel vocht vast en droogt dus vrij snel uit, maar het houdt de wortels in goede conditie. In de warme periode van het jaar wordt de wortelkluif regelmatig gedompeld in kalkarm water. In deze periode wordt aan het dompelwater regelmatig een lichte dosis mest toegevoegd. De lagere temperatuur en de hogere luchtvochtigheid in de koele en lichtarme tijd van het jaar doen de wortelkluif niet zo snel uitdrogen en dan wordt veel meer de plantensproeier gebruikt om de wortelkluif te bevochtigen. In deze periode wordt slechts sporadisch mest gegeven. *Phragmipedium caudatum* groeit langzaam en bloeit op variabele tijdstippen. Kleine planten (met gering aantal scheuten) zullen niet jaarlijks bloei te zien geven. Grotere planten hebben vaak meerdere groeiende scheuten in verschillende ontwikkelingsstadia en zullen dan ook regelmatig bloeien. Wanneer *Phragmipedium caudatum* bij mij thuis in bloei staat, zoals op dit moment tijdens het schrijven van dit artikel, maakt de plant, zo is gebleken, veel indruk op mijzelf maar ook op vrienden en kennissen die langskomen en mij daarover dan van alles vragen. Al met al heeft de plant aangetoond de verre van optimaal zijnde groeiomstandigheden bij mij thuis voor lief te nemen. Het is een sterke plant en ze bleef tot dusver altijd vrij van ziekten of andere plagen. Ik kan deze plant dan ook een ieder aanbevelen of men nu wél of geen kas bezit. Behalve de *Phragmipedium* kocht ik destijds ook nog twee andere plantjes. Eén daarvan bloeide vrij snel na aankoop en omdat ik de bloemen daarvan ook al eens op een foto had gezien kon ik vrij snel vaststellen dat het een *Coelogyne massangeana* betrof. In tegenstelling tot de *P. caudatum* is dit een plant die vrij snel groeit en de plant is dan ook in de afgelopen jaren al vele malen gescheurd. De hangende bloemtrossen met wel 25 bloemen zijn nu bij veel van mijn kennissen te zien. Het

is een vrij gemakkelijk te kweken plant en iedereen die een beetje groene vingers heeft zal deze plant thuis bloeiend kunnen aanschouwen. Van het derde plantje dacht ik dat het om een Gongora ging omdat ze veel leek op de bekende *G. galeata* die een kennis in bezit heeft. De plant wilde wel redelijk groeien maar echter niet bloeien. Na enige jaren geëxperimenteerd te hebben met de verzorging en standplaats van de plant kon ik eindelijk een hangende bloeiwijze zien ontwikkelen met vier knoppen. Toen ik op een dag thuis kwam viel mij een sterke parflumlucht op die in de woning hing. Het geurspoor leidde me naar de plant waarvan alle vier knoppen zich geopend hadden. De vier grote merkwaardig gevormde bloemen verspreidden een sterke geur die mij aan de geur van kauwgom deed denken. Duidelijk was dat het hierbij niet om een Gongora ging. Enig speurwerk leidde mij tot een aan Gongora verwant geslacht namelijk *Stanhopea*. Zelf denk ik dat het om *Stanhopea oculata* gaat. *Oculata* betekent, geloof ik, zoiets als 'met ogen' en dat is aan de bloem te zien. De bloemen van deze orchideeënfamilie blijven slechts enkele dagen het aanschouwen waard. Ze verwelken dus al na enkele dagen. De plant komt voor in Centraal-Amerika en groeit onder gematigd warme condities en is veel minder geschikt om thuis te kweken zo is mij gebleken (althans bij mij thuis). Ook de bloemen van deze plant zijn erg bijzonder van vorm en hebben een bijzonder bestuivingsmechanisme. Dat de plant veel minder geschikt is voor vensterbankweek blijkt vooral uit de hoge luchtvochtigheid die de plant nodig heeft om goed te gedijen, hetgeen ik thuis onvoldoende kan realiseren voor deze plant. Het bruin worden van de bladpunten is dan een eerste aanwijzing van een te geringe luchtvochtigheid en op den duur wordt het gehele blad bruin. Het is dus veeleer een kasplant. Aangezien de plant bij mij op den duur begon te kwakelen heb ik de plant, inmiddels geruime tijd geleden, overgedaan aan een liefhebber met kas bij wie de plant het vrij goed doet.

K.R.R. Bastiaans